

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

שבת דף נח.

אליבא דשמואל באיזה אופנים מותר לעבד לצאת בחותם בשבת ובאיזה לא?

בדעבד ליה רביה (דברי שמואל)	בדעבד איהו לנפשיה (מתניתין)	
בשל טיט: מותר לצאת ¹ בשל מתכת: אסור לצאת ²	אסור לצאת	בחותם שבצוארו
אסור לצאת ³	אסור לצאת	בחותם שבכסותו

האם יוצא העבד או הבהמה בחותם או בזוג של מתכת שבצוארם או שבכסותם, ומה הדין בזה לענין טומאה?

בבהמה		בעבד		
בזוג	בחותם	בזוג	בחותם	
	אינה יוצאת ⁵	שבצוארו: לא יצא שבכסותו: יוצא ⁴	אינו יוצא	לענין שבת
	אינם מקבלים טומאה	מקבל טומאה ⁷	לא מקבל טומאה ⁶	לענין טומאה

¹ אמר שמואל: "יוצא העבד בחותם שבצוארו - אבל לא בחותם שבכסותו", והקשתה הגמי עליו מהמשנה שאוסרת לצאת בכבול, והיינו חותם אליבא דשמואל (ומשמע לגמי שהמשנה מדברת בכל ענין בין בכסותו ובין בצוארו, - תוד"ה והאמר). ומתרצת, שדברי שמואל ב"דעבד ליה רביה" - דאז מותר, דאין לחוש שמא יטלנו מצוארו להוליכו בידו, דאימת רבו עליו ולא יבוא להוריד את החותם שעשה לו. אולם ב"עבד איהו לנפשיה" - אסור, דאין לו אימה להורידו.

² לקמן הביאה הגמי ברייתא שבין בחותם שבצוארו ובין שבכסותו אסור לצאת, והגם שאת משנתנו העמדנו דוקא בדעבד איהו לנפשיה ואז אסור אבל בדעבד ליה רביה מותר, זה משום שמשנתנו מיירי בכל חותמות שסתמן הם מטיט, אכן הברייתא לא מסתבר להעמידה בחותם של טיט דהא אומרת הברייתא בסיפא "זה וזה אין מקבלין טומאה" - וא"כ על כרחך בשל מתכת מיירי (שיש לאשמועין התם דין טומאה), ובההדין דאפי' בדעבד ליה רביה נמי אסור (גם בחותם שבצוארו), משום דמקפיד עליו רבו אם יאבד, ולכך אם ישבר - הוא יביאו בידים, ויש לחוש שיעשה כן ברה"ר, ולכן אסור לצאת בו ברה"ר.

³ הוקשה לגמי, כיון שיש לו אימה שלא להוריד חותם שעשה לו רבו, למה יש לנו לחוש שיורידו ויוליכנו בידו. ותירצה, דאה"נ דלא יורידנו אבל יש לחוש שמא ישבר החותם ויבוא לקפל את הטלית מיראת רבו (כדי שלא יראה מקום החותם), ואסור ללכת בטלית מקופלת על כתפו בשבת, - והעושה כן חייב חטאת, לכן גזרו שלא לצאת בחותם לרה"ר.

⁴ דדוקא בצוארו יש לחוש שמא יפול ויבוא להביאו בידיו, אולם בבגדו כיון שהוא ארוג בבגד היטב - אין לחוש שמא יפול. וביארו התוס' (בד"ה הב"ע), דהגם שגם בחותם שבכסותו מיירי שארוג בבגד, מ"מ שונה הדין בין זוג לחותם, דבזוג שהוא ליפות את הבגד - כל בגד ראוי לנוי ותכשיט, ולכן לא הטריחו אותו להסירו מכל הבגדים ולגנותם, אבל חותם אין דרך לעשות בכל הבגדים דאינו מיפה אותם, ולכן גזרו חכמים שאפי' באורג בכסותו שיהא צריך לפוסקו - גזירה אטו חותם שאינו ארוג.

⁵ והטעם בין בחותם ובין בזוג, משום שנראה "כמאן דאזיל לחינגא" - שכאילו מוליך הבהמה לשוק כדי למוכרה, ולכן מיפה אותה בזוג, ונותן עליה חותם להכירה שהיא שלו.

⁶ דכיון שאינו תכשיט לנוי - אלא לגנאי, וגם אינו כלי לתשמיש - לכך אינו מקבל טומאה.

⁷ דהיות שהוא תשמיש אדם לנאותו - מקבל טומאה, אכן דבר שאינו תשמיש אדם אפי' שיש לו בית קיבול או שהוא של מתכת אינו מקבל טומאה. [ומבואר בגמי' (בעמוד ב') דזוג זה הוא תכשיט גם בלא העינבל, דרך לתינוקות עושים עינבל כדי להשמיע קול, אבל באדם מבוגר הוא תכשיט גם בלא עינבל].

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

שבת דף נח:

זוג של בהמה או של דלת, מה דינו לענין קבלת טומאה?

בלא היה לו עינבל מעולם	ביש לו עינבל	
טהור	טמא ²	זוג של בהמה ¹
טהור - דהדלת מחוברת לקרקע והזוג בטל לה		זוג של דלת

אליבא דאביי, זוג שהיה לו עינבל וניטל העינבל ממנו, מה דינו? [תוד"ה מתיב].

לתוס'	לרש"י	
	טמא ³	נטמאו מעיקרא
טמא ⁵	טהור ⁴	נטמאו עכשיו

מספורות של פרקים ואיזמל של רהיטני, האם כשנטמא חלק אחד נטמא גם החלק השני, והאם כשהזזה על חלק אחד נטהר גם השני, מדאורייתא או מדרבנן?

כשהם מופרדים	שלא בשעת מלאכה ומחוברים ⁶	בשעת מלאכה	
לא הוי חיבור	מדאורייתא: לא הוי חיבור מדרבנן: הוי חיבור	הוי חיבור	לענין טומאה
לא הוי חיבור	לא הוי חיבור	מדאורייתא: הוי חיבור מדרבנן: לא הוי חיבור	לענין הזאה

¹ אפי' יחדו אח"כ לדלת ואפי' קבעו במסמרים שם - לא משתנה דינו, ד"כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה - ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה" - וקביעת הזוג בדלת אפי' במסמרים, אינה משנה את גוף הזוג כלל, ולא חשיב שנעשה בו שינוי מעשה.

² הגם שזוג של בהמה אינו חשוב כלי, וגם לבהמה אין תכשיט, וא"כ היה צריך להיות הדין שיהיה טהור. מ"מ העינבל מחשיב לו "כלי" וטמא מדין כלי - הגם שאינו תכשיט. וביארו התוס' (בד"ה אין), דחשיב כלי תשמיש דאדם, דע"י הקול שמשמעת בזוג עם העינבל - יודע הוא היכן היא נמצאת, וכלי שהוא תשמיש של אדם (הגם שאינו תכשיט) מקבל טומאה.

³ הכי איתא בברייתא: "ניטלו עינבליהן - עדיין טומאתן עליהם", ונאמרו ג' טעמים בגמ': א) לאביי, משום שיכול ההדיוט להחזירן בקלות - ולכן חשוב חיבור ולא נטהרים מידי טומאה ראשונה שהיתה להם. ב) לרבא משום שראוי להקיש את הזוג ע"ג כלי חרס. ג) לר' יוחנן (ולמסקנא בדף נט. לר' יוסי ברי' חנינא) משום שראוי לגמע בו מים לתינוק.

⁴ כן פירש"י (בד"ה ניטלו עינבליהם), דכל הנפ"מ היא לענין שלא בטלה מהם טומאה ישנה שהיתה להם. ⁵ מפרשים התוס', דכוונת אביי במה שאמר ד"הואיל שההדיוט יכול להחזירו", היא שאפי' שעכשיו הזוג בלא העינבל אינו ראוי לכלום מ"מ כיון שההדיוט יכול להחזירו בקל - חשובים כמי שהם מחוברים, ואם נטמא העינבל נטמא הזוג לענין שכשיחברם יחד לא יחשב הזוג כנוגע בעינבל ויהיה רק ראשון לטומאה ולא יטמא אדם וכלים, אלא תהיה לו את טומאת העינבל - דהינו אב הטומאה, ויטמא אדם וכלים.

⁶ כן הוכיח רבא, דעל כרחך מיירי כשהם מחוברים, דהרי רבה חילק בין בשעת מלאכה לשלא בשעת מלאכה - וא"כ שלא בשעת מלאכה דומיא דשעת מלאכה שהם עדיין מחוברים, ורק בזה גזרו רבנן שיהיה חיבור. ומזה קשה על אביי שאמר שכיון שההדיוט יכול להחזירן בקל חשוב חיבור, הרי גם כאן יכול להחזירן בקל, ובכל אופן לא חשוב חיבור - אלא אם הם מחוברים בפועל.